

3. Soczówka A., Rudakevych I. Transformacja miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie po 1991 roku. Monografia. Warszawa, Instytut Kolejnictwa, 2021. 440 s.
4. Тархов С., Козлов К., Оландер А., Електротранспорт України: Енциклопедичний путівник, Київ: ФОП Сидоренко В. Б., 2010. 912 с.

УДК 664.1(477.53)

*Олександр Анатолійович Федій, к. пед. н., доцент,
доцент кафедри географії, методики її навчання та туризму
Владислава Олександрівна Яковенко, здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)»,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка, м. Полтава*

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПОЛТАВЩИНИ

Цукор завжди відігравав виключну роль в країні як продукт харчування та сировина для деяких галузей промисловості. Він є одним з продуктів, який входить до споживчого кошика багатьох країн, зокрема, України, визначає певні стратегічні запаси держави, забезпечує розвиток харчової промисловості. Але цукровий ринок є найбільш нестійким серед усіх ринків продуктів. Для нього характерні регулярні різкі спади і підйоми цін, зниження та підвищення попиту з боку населення держави.

Незважаючи на значимість цукру, за останні роки в Україні його виробництво скоротилось внаслідок об'єктивних факторів. Так, різко зменшились розміри посівних площ під цукрові буряки. Вітчизняний виробник цукрових буряків та цукру втратив будь-які стимули до збільшення обсягів виробництва. У зв'язку з цим цукрова галузь перетворилась з експортно-

стратегічної у дотаційну. Подальше скорочення власного виробництва та перехід на імпортований цукор для України означає стратегічну поразку на цукровому ринку. Через війну та подорожання енергоресурсів процес виробництва має високу собівартість, що становить під великий ризик рентабельність виробництва. Споживачам вигідніше пропозиції закупівлі цукру за кордоном за меншою вартістю, ніж на підприємствах в Україні. Зберігати спроможність заводів до виготовлення цукру допомагає побічна продукція цих заводів – виробництво різного роду кормів для худоби, альтернативну сировину для виробництва зеленої енергії.

Цукрова промисловість займає друге місце в структурі харчової промисловості Полтавської області. У зв'язку з високою матеріаломісткістю виробництва і малою транспортабельністю сировини, цукрові заводи розміщуються в районах бурякосіяння. Найбільші підприємства розташовані в Лохвицькому, Карлівському, Кобеляцькому, Чутівському, Семенівському, Глобинському, Лубенському, Оржицькому та Шишацькому районах [1; 3; 4].

Дані Головного управління статистики в Полтавській області за 2021 рік [2] демонструють значні скорочення виробництва цукру в Полтавській області за 10 років (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво цукру в Полтавській області за 2011-2020 роки

Найменування продукції, одиниця вимірювання	Кількість виробленої промислової продукції (валове виробництво) за рік									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Цукор білий рафінований буряковий у твердій формі, тис. т	411,7	406,6	207,5	257,7	209,6	297,8	230,8	222,6	182,0	168,8

З 1997 року на території Полтавської області зареєстровано Асоціацію підприємств і організацій цукрової промисловості «Полтавацукор», до якої входило близько трьох десятків підприємств і організацій. Підприємства асоціації охоплювали всі стадії виробництва цукру – від вирощування

цукрового буряка до реалізації продукції. Зараз над виготовленням цукру в області працюють 4 цукрових заводи: три Агропромхолдингу «Астарта-Київ» (ТОВ «Новооржицький цукровий завод», філії «Яреськівський та Глобинський цукрові заводи» ТОВ «Цукрагропром») та ПП «Ланнівський цукровий завод» [1].

Посівні площі цукрових буряків по області становлять 600 тисяч гектар. Валовий збір цукрового буряка в 2020 р. склав 311,6 тис. т, а середня врожайність становила 395 ц/га. За посівними площами, валовим збором, врожайністю та собівартістю виробництва цукрового буряка в області склались певні територіальні відмінності, що пов'язані з структурою ландшафтів, якістю ґрунтів, наявністю трудових ресурсів, віддаленістю до приймальних пунктів буряків. До районів з найбільшою врожайністю цукрових буряків належать Пирятинський (428,7 ц/га), Карлівський (420,9 ц/га), Шишацький (389,3 ц/га), Глобинський (382,6 ц/га), та Великобагачанський (353,5 ц/га) райони [1].

Приватне підприємство «Ланнівський цукровий завод» є лідером в Полтавській області і вже понад 100 років виробляє цукор 3 категорії з цукрових буряків, вирощених в Полтавській і Харківській областях. Вигідне географічне положення заводу забезпечує реалізацію продукції в будь-який куточок України [3].

Глобинський цукровий завод входить до складу компанії «Астарта-Київ» – вертикально інтегрованого агропромислового холдингу, основними напрямками бізнесу якого є і переробка буряку та виробництво цукру першої категорії, і виготовлення супутньої продукції. Модернізація заводу дозволила підвищити якість цукру, який використовують у продукції кондитерської корпорації «Рошен», ТОВ «Сандора», ПО «Конті», ТОВ «Данон-Дніпро» [3].

Основною перспективою існування цукрових заводів на території Полтавщини є саме їхня модернізування, встановлення більш енергоефективного обладнання та запровадження нових рентабельних процесів виробництва. Значну роль відіграє збільшення посівних площ під цукрові

буряки, які за останні роки мали тенденцію до скорочення майже у чотири рази. Інтеграція сільськогосподарських та переробних підприємств є сьогодні пріоритетним явищем для всієї цукробурякової галузі, що дасть змогу виробляти конкурентоспроможну продукцію для внутрішнього та зовнішнього ринків.

Розв'язання проблем розвитку цукрових заводів на Полтавщині можливо з реалізацією комплексу відповідних заходів:

- проведення структурної модернізації галузі, зокрема в системі сівозмін та технічного переоснащення виробничих потужностей виробників цукросировини;

- оптимізація посівних площ під цукрові буряки;
- налагодження більш ефективної логістики на виробництві всіх стадій;
- ефективне використання існуючого наукового потенціалу та досвіду багаторічного вітчизняного буряківництва;

- раціональне використання виробничих ресурсів;
- удосконалення міжгалузевих зв'язків виробників.

Підвищення ефективності роботи цукрових заводів на Полтавщині забезпечить відновлення традицій «цукрового» регіону та розширить географію цукровиробництва і цукроспоживання.

Література:

1. Асоціація підприємств і організацій цукрової промисловості «Полтавацукор». URL: <https://clarity-project.info/edr/25157091>
2. Головне управління статистики в Полтавській області. URL: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>
3. На Полтавщині 4 цукрові заводи вже переробили 235 тисяч тонн сировини. URL: <https://uprom.info/news/agro/na-poltavshhyni-4-czukrovi-zavody-vzhe-pererobyly-235-tysyach-tonn-syrovyny/>
4. Статистичний щорічник Полтавської області за 2021 рік / за редакцією Л.М. Безхлібняка. Полтава, 2021. 260 с.